Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1977/78:2

med anledning av motion om tjänsteårsberäkning vid anställning utomlands

Motionen

I motionen *1976/77:948* av Filip Fridolfsson (m) och Tore Nilsson (m) yrkas med hänvisning till vad som anförts i motionen 1976/77:947, att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för meritvärdering för svenskar med anställning utom riket.

Motionärerna anser att svenska medborgare som arbetar i statens eller i en organisations tjänst utomlands i tjänsteårshänseende bör jämställas med den som har liknande anställning i hemlandet.

Motionen 947 har behandlats i socialförsäkringsutskottets betänkande 1976/77:15.

Frågans tidigare behandling

En utredning av frågan om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder m. m. begärdes av 1968 års riksdag. De sakkunniga som tillkallades för uppdraget avlämnade i december 1973 betänkandet U-landsuppdragets meritvärde (Ds Fi 1973:16). Efter remissbehandling av utredningsförslaget framlades i propositionen 1975:1 bilaga 2 vissa förslag i fråga om meritvärdering av u-landsarbete m. m.

I propositionen underströks att förslagen är begränsade till att gälla statligt lönereglerade tjänster, men föredragande statsrådet uttalade som sin förhoppning att de riktlinjer som utfärdades på det statliga området också i huvudsak skulle komma att tillämpas på det rent kommunala området och inom den enskilda sektorn.

Propositionen behandlade i vad mån sökande av statlig tjänst skall få tillgodoräkna sig u-landstjänstgöring såväl i merithänseende som i löne- och pensionshänseende samt möjligheterna för statstjänsteman att få tjänstledighet för sådan tjänstgöring.

När det gäller förslaget om tillgodoräkning i *merithänseende* förordades i propositionen att myndigheten skall vara skyldig att i största möjliga utsträckning meddela generella beslut härom. Myndighet skall också på begäran av anställd eller annan, som avser att ta anställning i biståndsverksamhet, före ansökningstidens utgång lämna besked om anställningens meritvärde i den utsträckning som är möjlig. Vad nu sagts gäller anställningar i biståndsverksamhet som sker genom eller med bidrag av svenska staten.

När det gäller möjligheten att vid anställning hos staten i *lönehänseende* få

tillgodoräkna sig tidigare anställning i biståndsverksamhet framhölls i propositionen att detta är en avtalsfråga. Även om detta försvårar för myndigheterna att i förväg ge bindande besked om en u-landstjänstgöring kommer att få tillgodoräknas i det aktuella hänseendet, bör den enskilde vara berättigad till upplysningar härom så långt det är möjligt.

Ett särskilt problem vid bedömningen av u-landstjänsts värde är frågan om *dokumentation* av tjänstgöringen. Denna fråga behandlades också i den nämnda propositionen. Föredragande statsrådet förutsatte att styrelsen för internationell utveckling (SIDA) skulle undersöka olika vägar att förbättra dokumentationen av anställningar i biståndsverksamhet och komma in till regeringen med förslag härom.

Utskottet behandlade propositionen i betänkandet InU 1975:4. I samband därmed prövades en motion med begäran om att riksdagen borde uttala att samma grunder för meritvärdering av likvärdiga uppdrag i u-länderna skall gälla oavsett om uppdraget finansierats med statliga medel eller på annat sätt.

Utskottet hänvisade till att endast grunderna förtjänst och skicklighet av hävd får åberopas vid anställning och befordran i statlig verksamhet. Utskottet ansåg sig inte kunna förorda att enskild anställning vid tjänsteårsberäkningen skulle jämställas med tjänstgöring hos staten. Detta skulle nämligen kunna leda till konsekvenser vid tjänstgöring på andra områden, menade utskottet.

Utskottet anförde emellertid vidare att problemet reduceras i och med att tidigare u-landstjänstgöring kunde få betydelse vid bedömning av vederbörandes skicklighet och på det sättet blir en befordringsgrund.

Slutligen tillade utskottet att tjänsteårsberäkningen kunde ha särskild betydelse för vissa personalkategorier, som exempelvis sjukvårdspersonal. Utskottet kunde i dessa fall tänka sig speciella lösningar under medverkan av även andra huvudmän än staten.

Utskottet behandlade även en motion med yrkande att planerad förbättring av dokumentationen på SIDA om anställningar och biståndsverksamhet även borde innefatta läkares och sjuksköterskors tjänstgöring vid missionssjukhus. Utskottet anförde därvid bl. a. att staten borde ställa sina dokumentationsresurser till förfogande och registrera relevanta uppgifter som lämnas av organisationer som driver missionssjukhus. Det förutsattes att denna fråga från praktiska utgångspunkter övervägdes ytterligare.

Ett motionsyrkande om bl. a. tillgodoräkningen av svenska läkares och sjuksköterskors tjänstgöring vid missionssjukhus i utlandet hade året före behandlats i socialutskottet (SoU 1974:30).

Socialutskottet uttalade bl. a. att det framstod som motiverat att en generös praxis tillämpas vid prövning av frågan om läkare eller sjuksköterskor skall få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid missionssjukhus. Man hänvisade även till att socialstyrelsen i remissyttrande uttalat att styrelsen var beredd att även i fortsättningen liberalt tillgodoräkna tjänstgöring för läkare vid missions-

sjukhus som tjänsteår och att en anställning som sjuksköterska vid ett missionssjukhus i princip är lika meriterande som sådan anställning vid annat sjukhus. Socialutskottet ansåg sig också kunna utgå från att sjukvårdshuvudmännen kommer att ha en positiv inställning i fråga om värderingen i merithänseende av sjuksköterskornas tjänstgöring vid missionssjukhus.

Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen ansågs, med hänvisning till det anförda, inte erforderlig. Riksdagen följde utskottet.

Även utrikesutskottet har behandlat den aktuella frågan om tillgodoräknande av u-landstjänst. Utskottet hänvisade med anledning av ett motionsyrkande om tjänstgöring vid missionssjukhus till den år 1975 tillsatta utredningen inom SIDA om en handlingsplan för personalbiståndet (UU 1975/76:14). Utskottet erinrade bl. a. om att den utredningen har till uppgift att utarbeta riktlinjer för en förbättrad dokumentation i syfte att underlätta rekryteringen av biståndspersonal. Helt naturligt kommer, ansåg utskottet, även de av motionärerna aktualiserade tjänstgöringsförhållandena vid missionssjukhusen att beaktas i detta sammanhang.

Slutligen kan erinras om att arbetsmarknadsutskottet förra året behandlade samma yrkande som i den nu aktuella motionen (AU 1976/77:8). Utskottet hänvisade bl. a. till tidigare gjorda uttalanden i riksdagen om grunderna för meritvärdering inom statsförvaltningen (InU 1975:4 och SoU 1974:30). Vidare erinrade utskottet om att i budgetpropositionen år 1975 tagits upp frågan om dokumentation (arbetsbeskrivningar m. m.) av enskild u-landstjänst. Utskottet uttryckte en förhoppning att dokumentationsfrågan skulle lösas snabbt. Motionen föranledde mot den bakgrunden ingen åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet

Motionärerna tar upp frågan om vilket meritvärde en u-landstjänstgöring skall ha då en person återvänder till Sverige och söker statlig tjänst. Särskilt nämner man förhållandena för sjukvårdspersonal som efter många års tjänstgöring i u-land återvänder till Sverige. Enligt motionärernas uppfattning bör arbete i statens eller organisations tjänst i u-land jämställas med statlig anställning i Sverige.

Utskottet vill först slå fast att några problem i merithänseende ej torde uppstå i det fall en person övergår från statlig tjänst i u-land till statlig tjänst i Sverige. Tjänstgöringstiden i u-land får därvid tillgodoräknas i samma utsträckning som annan anställning hos staten.

När det däremot gäller meritvärderingen vid övergång från enskild tjänst i u-land till statlig tjänst i Sverige är läget ett annat. Vid anställning och befordran i statlig tjänst gäller grunderna förtjänst och skicklighet. Med förtjänst avses att den sökande får åberopa all tidigare tjänstgöring hos staten som särskild merit. Utskottet har i tidigare sammanhang (InU 1975:4 och AU 1976/77:8) inte ansett sig kunna godta att man, som motionsförslaget skulle

innebära, vid tjänsteårsberäkningen jämställer enskild anställning med tjänstgöring hos staten. Att bryta mot den principen skulle nämligen enligt utskottets bedömning kunna leda till konsekvenser vid tjänstgöring på andra områden. Samtidigt har från utskottets sida framhållits att u-landstjänstgöring kan få betydelse vid bedömning av vederbörandes skicklighet och på det sättet bli befordringsgrund.

Vad utskottet tidigare anfört har godtagits av riksdagen och det finns inte skäl att med anledning av den aktuella motionen nu inta annan ställning.

När det gäller sjukvårdspersonal vill utskottet dessutom hänvisa till vad som uttalats i samband med behandlingen av frågan i socialutskottet år 1974. Socialutskottet räknade med att sjukvårdshuvudmännen skulle ha en positiv inställning i fråga om värderingen i merithänseende av sjukvårdspersonals tjänstgöring vid t. ex. missionssjukhus.

För att det skall bli möjligt att för statlig anställning på sätt ovan sagts få tillgodoräkna tjänst hos organisationer eller liknande är det av stor betydelse att man bestämmer hur dokumentationen av den enskilda tjänstgöringen skall ordnas. Denna fråga har behandlats av riksdagen i flera olika sammanhang. Riksdagen har därvid informerats om att en inom SIDA arbetande utredning avsåg att behandla den frågan. Denna utredning har nyligen publicerat ett betänkande. Häri behandlas dock inte dokumentationsfrågan. Med anledning härav vill utskottet stryka under vikten av riksdagens tidigare uttalande i frågan. Utskottet utgår från att problemet därför tas upp utan dröjsmål och att resultatet av beredningen i någon form redovisas för riksdagen.

Med hänvisning till det anförda bör motionen inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

att motionen 1976/77:948 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 oktober 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ROLF WIRTÉN

Närvarande: Rolf Wirtén (fp), Bengt Fagerlund (s), Jan-Ivan Nilsson (c), Alf Wennerfors (m), Torsten Stridsman (c), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Filip Fridolfsson (m), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp), Frida Berglund (s) och Sune Johansson (s).

GOTAB 55795 Stockholm 1977